

Kammarrätten i Jönköping
Avdelning 1
Box 2203
550 02 Jönköping

Mål nr 61-14

Energimarknadsinspektionen . / . Fortum Distribution AB ("Nätföretaget")

Som ombud för Energimarknadsinspektionen ("Ei") får vi i anledning av Nätföretagets yttranden I-II inkomma med följande

YTTRANDE

1 INSTÄLLNING

- 1.1 Ei vidhåller sina ändringsyrkanden.
- 1.2 I det fall kammarrätten skulle bifalla Ei:s överklagande och därmed pröva de av Nätföretaget i förvaltningsrätten, och nu även i kammarrätten, framställda alternativa andrahandsyrkandena vidhåller Ei den inställning som redovisats i förvaltningsrättens dom sidan 9-12.

2 DISPOSITION

- 2.1 Ei har valt att bemöta Nätföretagets två yttranden i ett sammanhang. Den huvudsakliga uppdelningen i detta yttrande kommer att följa EI:s komplettering I och II, det vill säga ett avsnitt med fokus på metoden för intäktsramens fastställande samt ett avsnitt med fokus på kalkylräntan.
- 2.2 Ei avger ett yttrande i vart och ett av de mål som beviljats prövningstillstånd i kammarrätten. Såvitt gäller metoden för fastställande av intäktsram och kalkylräntans storlek (avsnitt 3 och 4 i detta yttrande) är frågeställningarna dock gemensamma för i vart fall Elverket Vallentuna AB, Fortum Distribution AB och

Öresundskraft AB.¹ Dessa frågor bör bedömas i ett sammanhang och utfallet av prövningen torde inte principiellt kunna skilja sig åt mellan de olika bolagen, oaktat att bolagens argumentation inte är identisk. I dessa avsnitt kommer Ei därför att referera till "nätföretagen" generellt när det inte finns anledning att särskilt specificera enskilt företag.

- 2.3 Ei har ingen avsikt att upprepa vad som tidigare framförts i målet, oavsett om detta skett i förvaltningsrätten eller nu i kammarrätten. Detta yttrande begränsas därför till att i huvudsak bemöta vissa påståenden som framförs i Elverket Vallentuna AB:s respektive Fortum Distribution AB:s yttranden av den 22 respektive 23 maj 2014.

3 METODEN FÖR FASTSTÄLLANDE AV INTÄKTSRAM

- 3.1 Nedan i detta avsnitt bemöts vad som anförts i nätföretagens yttranden från maj 2014 såvitt gäller metoden för fastställande av intäktsram.

3.2 Metoder för fördelning av kapitalkostnader

- 3.2.1 Nätföretagen – främst Fortum Distribution AB – har riktat kritik mot Ei:s redogörelse för skillnaderna i utfall mellan de olika metoder för kostnadsberäkning som är tillåtna i regleringen av intäktsramar. Man stödjer sig härvidlag framför allt på den s.k. ekonomianalysen av Mikael Runsten (aktbilaga 25 i mål 61-14).
- 3.2.2 Det stämmer som Runsten anger att metoderna real linjär respektive real annuitet (fortsättningsvis benämnd RL- respektive RA-metoden) principiellt är kostnadsneutrala under vissa förutsättningar och sett över lång tid. Nuvärdet av kapitalkostnaderna blir lika stort över anläggningens livslängd oberoende av vilken metod som används. Detta är dock ett väldigt teoretiskt resonemang som förutsätter att anläggningarna används exakt så länge som det antogs vid investeringstidpunkten samt att avskrivningsmetoden inte förändras under anläggningarnas livslängd.
- 3.2.3 Metoderna är dock inte kostnadsneutrala i det avseendet att RA-metoden ger möjlighet till överkompensation. Detta beror på att RA-metoden används utan att ta hänsyn till anläggningarnas ålder, vilket innebär att anläggningar kan generera avkastning även efter den reglermässiga avskrivningstiden är uppnådd. Följden av detta är att anläggningarna genererar avkastning även efter att full kostnadsersättning erhållits. RL-metoden beaktar däremot anläggningarnas ålder vilket innebär att investeringar som återbetalts slutar generera kapitalkostnader för att kunderna inte ska betala för en och samma anläggning flera gånger.

¹ E.ON Elnät Stockholm AB:s (mål 129-14) yrkanden och grunder skiljer sig mer väsentligt från övriga pilotmål. I detta mål har således Ei lämnat separat yttrande 2014-06-05.

- 3.2.4 För att relatera till Runstens exempel med köpet av platt-TV så innebär det att kunden som väljer annuitetsbetalningen (RA-metoden) inte heller beaktar hur länge han eller hon ska amortera. Den tioåriga amorteringstiden används endast för att beräkna hur stor den årliga amorteringen ska bli och inte hur länge amortering ska ske. Kunden får helt enkelt amortera så länge som TV:n fungerar. Det vill säga; fungerar TV:n i 20 år så amorterar kunden ett värde av två apparater. Kunden som amorterar sin TV med en linjär amortering (RL-metoden) kommer däremot endast att amortera värdet av denna oavsett om TV:n används i 10 eller 20 år. Kunden ska i detta exempel jämföras med elkunderna eftersom det är elkunderna som i slutändan får stå för amorteringarna på nätföretagens anläggningar.
- 3.2.5 Detta innebär att RA-metoden endast leder till den avsedda avkastningen om anläggningarnas livslängd överensstämmer med den tillämpade reglermässiga avskrivningstiden. Det finns dock en hel del svårigheter att beräkna lämpliga avskrivningstider i regleringen. Avskrivningstiderna ska motsvara anläggningens ekonomiska livslängd. Begreppet ekonomisk livslängd är inte detsamma som teknisk livslängd. Teknisk livslängd är den tid en tillgång är funktionsduglig och den kan bli väldigt lång om företagen gör återkommande underhåll av anläggningen. Allt eftersom kostnaderna för underhåll ökar med tiden kommer företagen slutligen till en punkt där underhållskostnaderna blir så stora att det är lönsamt att ersätta anläggningen. Ekonomisk livslängd är således den tid som en investering är, eller bedöms vara, företagsekonomiskt lönsam. Den ekonomiska livslängden är aldrig längre men ibland kortare än den tekniska livslängden.
- 3.2.6 När en RA-metod tillämpas såsom i schablonmetoden, det vill säga utan uppgifter om anläggningarnas ålder, finns det ingen möjlighet att följa upp hur avskrivningstiderna som tillämpas i regleringen förhåller sig till den ekonomiska livslängden. Elnätsföretag har ett informationsövertag i denna fråga och utifrån deras perspektiv är det fördelaktigt om den reglermässiga avskrivningstiden blir så kort som möjligt. Om avskrivningstiderna är för korta blir följden att kunderna betalar mer än en gång för en och samma anläggning.
- 3.2.7 Utöver den risk för överkompensation som föreligger vid användning av RA-metoden bör noteras att de båda metoderna sällan eller aldrig är jämförbara under en *enskild tillsynsperiod* eller vid ett *byte* mellan olika metoder. Metoderna är nämligen endast (potentiellt) kostnadsneutrala om man studerar hela anläggningens livslängd samt tillämpar samma metod under hela livslängden.
- 3.2.8 Eftersom nätföretagens anläggningar vid regleringens införande inte var nya går det inte att veta vilka avskrivningsmetoder och avskrivningstider företagen tidigare tillämpat. Runsten menar att nätföretagen mest troligt har använt en linjär metod för sina anläggningar samt en betydligt kortare avskrivningstid än 40 år. Företagen har i så fall sannolikt tagit ut den högre ersättningen som en linjär metod ger i

början av anläggningens livslängd eller till och med redan erhållit full kostnadstäckning för anläggningen för att i slutet av livslängden eller till och med efter livslängden nu ges möjlighet till att ta ut den högre avgiften som RA-metoden tillåter. För att återigen relatera till exemplet med TV-kunden kan denna situation jämföras med att TV:n ursprungligen införskaffats med linjär amortering (RL-metoden). Detta innebär att kunden i slutet på den antagna livslängden om tio år har betalat nästan hela totalkostnaden och borde kunna se fram mot låga avgifter de sista åren (eller inga avgifter alls om den antagna livslängden redan löpt ut). Om amorteringsmetoden i detta läge skulle ändras till annuitetsbetalning (RA-metoden) måste kunden dock plötsligt betala väsentligt högre avgifter igen. Har det redan gått 10 år innebär bytet av amorteringsmetod att kunden får betala årlig annuitet på en TV som egentligen redan är fullt betalad.

3.2.9 För de anläggningar som nätföretagen redan införskaffat vid införande av regleringen och helt eller delvis skrivit av får metoden för kostnadsberäkning således mycket stor betydelse för kostnadsriktigheten. Det är av detta skäl som RA-metoden endast gradvis och i takt med att nätföretagen investerar i nya anläggningar bör ges genomslag i metoden för fastställande av intäktsram.

3.3 **Intäktsramar och faktiskt avgiftsuttag m.m.**

3.3.1 Nedan kommenteras vad nätföretagen anfört beträffande Ei:s redogörelse för de samlade intäktsramarna när dessa beräknas enligt de principer som fastställs i förvaltningsrättens dom (avsnitt 6.3.2. i Ei:s Komplettering I 2014-02-28).

3.3.2 Det är ett i sig korrekt påpekande att inte alla nätföretag har ansökt om intäktsramar som beloppsmässigt överensstämmer med eller överstiger den intäktsram som följer av grunderna för förvaltningsrättens dom. Det är också korrekt att en del nätföretag sannolikt inte kommer att utnyttja sina fastställda intäktsramar fullt ut i form av faktiskt uttagna avgifter. Sammantaget är det därför troligt att de faktiskt uttagna avgifterna under tillsynsperioden kommer att vara lägre än det avgiftsuttag som möjliggörs av förvaltningsrättens dom.

3.3.3 Om och i vilken utsträckning det faktiska avgiftsuttaget kommer att understiga möjligt avgiftsuttag går dock inte att bedöma på förhand. Vad resultatet blir i form av slutligt fastställda intäktsramar och påföljande faktiskt avgiftsuttag är nämligen helt och hållet beroende av nätföretagens egna agerande. Det måste noteras att enligt ellagen 5 kap 15 § får nätföretag begära omprövning av fastställd intäktsram för det fall allmän förvaltningsdomstol har ändrat ett beslut om intäktsram med stöd av grunder som är tillämpliga även för andra nätföretag. Grunderna för förvaltningsrättens beslut avseende övergångsmetoden och kalkylräntan i förevarande mål är tillämpliga för alla nätföretag. Detta innebär att för det fall

förvaltningsrättens dom står sig har *samtliga* nätföretag möjlighet att erhålla en intäktsram baserat på schablonmetoden och 6,5 procent kalkylränta.

- 3.3.4 Ei:s redogörelse i komplettering I avser således *möjligt avgiftsuttag* enligt förvaltningsrättens dom. Det är troligt att faktiskt avgiftsuttag kommer att avvika från den möjliga nivån i större eller mindre utsträckning, antingen till följd av att inte alla företag begär omprövning eller på grund av att vissa företag väljer att inte utnyttja sina intäktsramar fullt ut. Ei menar därför att det i detta mål, som har karaktär av så kallat pilotmål för att fastställa de principer som ska gälla vid fastställande av intäktsram, är relevant att uppehålla sig vid det avgiftsuttag som möjliggörs snarare än vilket avgiftsuttag som rent faktiskt kan antas verkställas genom nätföretagens egna överväganden. Den skälighets- och rimlighetsbedömning kammarrätten har att göra enligt 5 kap 6 § ellagen ska avse det maximalt tillåtna avgiftsuttaget och det är dessa siffror som Ei har belyst i Komplettering I.
- 3.3.5 Det förhållandet att flera stora nätföretag nu, bland annat i en tidningsartikel som givits in till kammarrätten², betonar att de inte kommer att behöva utnyttja de intäktsramar som sanktioneras i förvaltningsrättens dom kan således inte åberopas till stöd för åsikten att dessa intäktsramar bör fastställas även i kammarrätten. Tvärtom ger nätföretagens egna uppgifter i denna del ytterligare stöd för Ei:s uppfattning att de intäktsramar som följer av förvaltningsrättens dom kraftigt överstiger vad som krävs för att driva nätverksamheten och generera en rimlig avkastning.
- 3.3.6 Det synsätt som nu kommuniceras av i vart fall Fortum Distribution AB är svårörenligt med ellagens reglering. Enligt den åberopade artikeln kommer bolaget inte att behöva utnyttja de intäktsramar förvaltningsrätten beslutat om. Bolaget anser likväl att domen är korrekt eftersom intäktsramen behövs som "säkerhetsmarginal", mot bakgrund av att man inte "litar på politiker och myndigheter". I detta sammanhang måste emellertid påpekas att ellagen vare sig ska eller får tillämpas på att sådant sätt att skäligheten i de uttagna avgifterna i praktiken blir beroende av att nätföretagen, efter eget omdöme, väljer att inte använda sina intäktsramar. En sådan rättstillämpning skulle göra regleringen till en icke-reglering. Intäktsramen ska fastställas till det belopp som är nödvändigt för verksamhetens drift och rimlig avkastning under tillsynsperioden. Om nätföretagen själva medger att de i praktiken inte kommer att behöva använda de fastställda intäktsramarna är det en indikation på att intäktsramarna fastställts i strid med 5 kap 6 § ellagen.
- 3.3.7 Här bör det också framhållas att de nätföretag som har lägre intäkter än vad ramen medger får en ökad ram, motsvarande det belopp som återstår till fullt utnyttjad

² Se mål 61-14 ang. Fortum Distribution AB, aktbilaga 32 (bilaga 8 till Yttrande I, 2014-05-23).

ram, för påföljande tillsynsperiod (se 5 kap 20 § ellagen). Företagen har då möjlighet att ytterligare höja sina avgifter den kommande perioden.

3.3.8 Avslutningsvis ska konstateras att storleken på de löpande opåverkbara kostnaderna kommer att fastställas först efter tillsynsperiodens slut. Prognoserna för dessa ändras löpande och det är korrekt som nätföretaget påpekat att prognosen för närvarande pekar på lägre kostnader än vad som antogs i samband med beslut om intäktsramar. Detta saknar dock betydelse för företagets resultat eftersom de löpande opåverkbara kostnaderna med Ei:s medgivanden ersätts fullt ut.

3.4 **Nyckeltal för bedömning av nätföretagens lönsamhet m.m.**

3.4.1 Ei använder sig av generella nyckeltal för att visa konsekvensen av förvaltningsrättens dom genom att visa hur domen påverkar elnätstagens ekonomiska ställning och förmåga att generera avkastning till investerare. För att visa detta finns ett flertal vedertagna nyckeltal att använda. Olika nyckeltal visar olika bilder av företagets ställning. Ei har valt att visa några av de vanligaste nyckeltalen som på ett tydligt och enkelt sätt visar företagets vinst i relation med deras omsättning samt hur stor avkastning ägarna har på sitt satsade kapital. Detta är även nyckeltal som nätföretagen själva ofta använder för att visa sin ekonomiska ställning.

3.4.2 Nätföretagens kritik av de nyckeltal Ei använt bygger väsentligen på att det inte finns något enskilt mått på nätföretagens avkastning eller lönsamhet som *ensamt* ger en helt komplett och rättvisande bild av nätföretagens ekonomiska ställning och avkastning. Detta är ett i sig okontroversiellt konstaterande som Ei inte bestrider.

3.4.3 Ei har därför valt att redogöra för konsekvenserna av förvaltningsrättens domar ur flera olika aspekter. Ei har således i Komplettering I redogjort både för avkastning på eget kapital och vinstmarginal utifrån de intäktsramar som förvaltningsrätten sanktionerat. Ei har därtill visat att de av nätföretagen aviserade investeringarna för tillsynsperioden 2012-2015 endast motsvarar en bråkdel av de ökade kapitalkostnader som företagen medges ersättning för enligt förvaltningsrättens dom. Tillsammans ger dessa olika aspekter en god grund för att bedöma skäligheten i de intäktsramar som följer av förvaltningsrättens domar, oaktat att varje enskilt mått kan kritiserats för att ensamt inte ge en komplett och rättvisande bild.

3.5 **Användning av bokförda värden**

3.5.1 En mer principiell invändning som återkommer på flera platser i nätföretagens yttranden (se t.ex. s 15 i Elverket Vallentunas yttrande 3, 2014-05-22) gäller specifikt det förhållandet att Ei i samband med skälighetsbedömning av schablonmetoden redogjort för ett lönsamhetsmått som bygger på anläggningarnas

bokförda värden, till skillnad från de regulatoriskt antagna värden som schablonmetoden bygger på. Kritiken är emellertid missriktad och i viss mån vilseledande. Ei har inte använt sig av bokförda värden vid fastställande av kapitalbas eller beräkning av intäktsram och har heller aldrig påstått att så bör ske. Den kritik som bl.a. bygger på att det vore olämpligt att fastställa intäktsram baserat på det enskilda företagens bokföring saknar därför relevans. Ei:s metod för fastställande av intäktsram saknar koppling till bokförda värden.

- 3.5.2 Vad Ei gör gällande är istället att nätföretagens genomsnittliga avkastning på eget kapital bör beaktas, som en faktor bland flera, i *bedömningen av schablonmetodens skälighet*. Det är i detta skede inte fråga om att fastställa en intäktsram för enskilt nätföretag, utan om att värdera i vilken mån schablonmetoden såsom metod är förenlig med de materiella kraven i 5 kap 6 § ellagen. En sådan bedömning kan givetvis aldrig, såsom nätföretagen av allt döma anser, ta avstamp i de regulatoriska värden som i sig är en direkt följd av schablonmetoden. En skälighetsbedömning som baseras på de i schablonmetoden tillämpade värdena skulle nämligen innebära ett föga meningsfullt cirkelresonemang som aldrig kan leda till någon annan slutsats än att den beviljade intäktsramen är skäligen. Intäktsramen är med ett sådant synsätt skäligen eftersom den överensstämmer med de antaganden – främst i form av normvärden, avskrivningstider och metoder för kapitalkostnadsberäkning – som schablonmetoden baseras på.
- 3.5.3 De regulatoriskt fastställda parametrar som schablonmetoden bygger på är således ett dåligt redskap för att bedöma schablonmetodens förenlighet med 5 kap 6 § ellagen. Denna bedömning måste istället baseras på sådana ekonomiska mått som faktiskt säger något om företagens lönsamhet och förmåga att generera avkastning till investerare, t.ex. avkastning på eget kapital och vinstmarginal.
- 3.6 **Nätföretagens beräkningar**
- 3.6.1 Fortum Distribution AB har redovisat egna beräkningar avseende nätföretagens lönsamhet, främst i den s.k. ekonomianalysen av Mikael Runsten (mål 61-14, aktbilaga 25). Följande bör noteras i denna del.
- 3.6.2 Merparten av beräkningarna avser nätföretagens historiska resultat under perioden 2008-2012. Dessa beräkningar säger ingenting om nätföretagens lönsamhet under de intäktsramar som förvaltningsrätten fastställt/sanktionerat för tillsynsperioden 2012-2015. Beräkningarna saknar därmed relevans för frågan om nätföretagens lönsamhet enligt dessa intäktsramar.
- 3.6.3 Dessutom förefaller beräkningarna vara felaktigt utförda. Återkommande hänvisas till uppgifter angående nätföretagens samlade intäkter och avskrivningar som Ei inte känner igen trots att de uppges vara hämtade från Ei. Exempelvis anges att

företagens intäkter för år 2012 uppgick till 44,815 miljarder kronor och att avskrivningarna samma år uppgick till 7,263 miljarder kr. Enligt de uppgifter Ei har tillgång till är de korrekta siffrorna cirka 40 miljarder kronor i intäkter och cirka 6,7 miljarder kronor i avskrivningar. Det är oklart vad denna avvikelse beror på, men det är möjligt att uppgifter avseende stamnätet inkluderats i beräkningarna. Detta leder till felaktiga och vilseledande resultat. De felaktiga uppgifterna är förmodligen också anledningen till att Runsten inte får ihop sin egen beräkning med Ei:s.

- 3.6.4 Runsten jämför sedan nätföretagens felaktigt beräknade historiska avkastning med en framräknad rimlig avkastning på 13,6 procent och konstaterar att nätföretagen är "låglönsamma". Dessa 13,6 procent är emellertid beräknade för ett teoretiskt företag utifrån flera i sig tveksamma antaganden för att översätta en (i sig alltför hög) real WACC 6,5 procent till en "verklig kalkylränta". Runsten menar att fördelen företagen har vid en användning av annuitet till skillnad från deras verkliga bokföring skulle öka en nominell kalkylränta från 8,6 procent till 13,6 procent. Att utifrån detta sedan konstatera att en (av allt döma felaktigt beräknad) avkastning som understiger 13,6 procent gör nätföretagen "låglönsamma" framstår inte som välgrundat.

3.7 Ei:s bundenhet av regelverket

- 3.7.1 Det är givetvis inte korrekt, som Nätföretaget påstår (jfr avsnitt 11.18 i Nätföretagets Yttrande I, 2014-05-23), att Ei inte anser sig bunden av regleringens formella ramverk samt därmed anser sig "stå över lagen". Påståendet synes bygga på en missuppfattning. Ei har i sin Komplettering I pekat på det faktum att regleringen kring intäktsramar inte närmare anger *vad som är* skäligen kostnadstäckning och rimlig avkastning, utöver förarbetsuttalandet att avkastningen ska vara sådan att nätföretagen i konkurrens med alternativa placeringar kan attrahera kapital för investeringar. Det är således endast den specifika frågan om vilka intäkter nätföretagen behöver för att detta krav ska anses uppfyllt som lagstiftaren har överlämnat till rättstillämpningen för närmare bedömning.

4 KALKYLRÄNTAN

- 4.1 Ei:s uppfattning är alltjämt att denna process inte avser frågan om enskilda parametrar i kalkylräntebedömningen utan ska, liksom i förvaltningsrätten, avse en överprövning av Ei:s beslut att fastställa kalkylräntan för tillsynsperioden 2012-2015 till 5,2 procent. Ei:s beslut var en samlad bedömning utifrån ett antal olika överväganden som skett på grundval av inhämtat bakgrundsmaterial. Ei har aldrig i något beslut fastställt storleken på de i kalkylräntan ingående olika parametrarna, har inte haft för avsikt att göra så nu heller och anser slutligen inte att de enskilda parametrarna i sig är föremål för kammarrättens prövning. Det som kammarrätten

ska pröva är om den av Ei beslutade kalkylräntan på 5,2 procent tillgodoser nätföretagens rätt till rimlig avkastning under tillsynsperioden 2012-2015.

- 4.2 Det är således felaktigt av Nätföretaget att påstå att Ei "fastställt" fem olika ingående parametervärden i sitt beslut om kalkylräntan. Detta framgår tydligt av beslutsmotiveringen Ei:s PM 2011:07³ sid 2 och 3:

"En genomsnittlig kalkylränta som baseras på konsulterna Grant Thornton och Ernst & Youngs bedömning är 5,50%. Efter en justering med hänsyn taget till skatteeffekten på 0,3 procentenheter kan kalkylräntan beräknas till 5,2%.

Ei har också genomfört en analys av kalkylräntans nivå som framgår av bilaga 4. I denna har ett stort antal justeringar gjorts, som syftar till att slutligt bedöma vilken nivå på kalkylräntan som är rimlig, oaktat vilken ansats som väljs för ingående parametrar. Av detta underlag framgår att 5,2 % är en rimlig kalkylränta för perioden 2012-2015."

Sammantaget anser EI mot bakgrund av ovanstående att det finns underlag för att göra bedömningen att en real kalkylränta före skatt på 5,2% är rimlig att tillämpa för tillsynsperioden 2012-2015." (Ei:s understrykningar)

- 4.3 Som framgår av beslutsmotiveringen har det skett en samlad bedömning av rimlig avkastning utifrån flera olika underlag. Innebörden av bilaga 4 till Ei:s PM 2011:07 är att den bekräftar att konsulternas bedömning är rimlig även om man skulle göra andra bedömningar av enskilda parametrar.
- 4.4 Nätföretaget anför att Ei är "bundet av sitt val av enskilda parametrar" som Ei använt vid fastställande av kalkylräntan. Det ska mot denna bakgrund särskilt noteras att Ei aldrig "valt" enskilda parametervärden utan endast gjort olika jämförelser inför en samlad bedömning. Metoden för att bestämma kalkylräntan framgår tydligt av citatet ovan.
- 4.5 Kammarrätten har att pröva om Ei:s samlade bedömning att 5,2 procent är en rimlig kalkylränta för tillsynsperioden 2012-2015. Det är mot denna bakgrund som de nu i kammarrätten åberopade sakkunnigutlåtandena ska ses. De av Ei i kammarrätten åberopade sakkunnigutlåtandena är relevanta för prövningen eftersom de klart utvisar att Ei:s samlade bedömning av en rimlig kalkylränta var korrekt, dvs. var rimlig när beslutet fattades. Det är inte fråga om att Ei menar att en bedömning i efterhand ska ske, eller ens kan ske, utan för att påvisa att procentsatsen 5,2 hade fog för sig när beslutet fattades. Att påstå att Ei är förhindrat att åberopa sådan bevisning eller att kammarrätten har att bortse från bevisningen saknar rättsligt stöd,

³ Bilaga 3 till beslut om intäktsram "Kalkylränta i elnätsverksamhet", s 2 och 3.

- 4.6 Påståendet om att Ei genom sitt beslut har fastställt en "långsiktigt stabil kalkylränta" är felaktigt. Vad Ei fastställt, och vad kammarrätten har att pröva, är vilken kalkylränta som ska gälla för tidsperioden 2012-2015. Något annat är inte möjligt. Kalkylräntan för tillsynsperioden 2012-2015 är vare sig "momentan" eller "långsiktig", i den mening som nätföretagen gör gällande, utan avser endast denna tillsynsperiod. Vad Ei har pekat på i Komplettering II är att nätföretagens sakkunniga ensidigt gjort sina bedömningar utifrån premisser om "långsiktighet" som leder till en mycket hög uppskattning av rimlig WACC för tillsynsperioden 2012-2015.
- 4.7 Återigen förekommer i nätföretagens argumentation att Ei "slagit fast vissa parametrars storlek" däribland en "långsiktig riskfri ränta". Ei har inte, och anser inte att kammarrätten heller har att göra det, slagit fast något parametervärde utifrån en långsiktig riskfri ränta. Återigen hänvisas till vad som framgår av bilaga 3 till beslutet som citeras ovan.

4.8 **Ytterligare stöd för Ei:s bedömning av rimlig kalkylränta**

- 4.8.1 Inom ramen för Statens långtidsutredning 2015 (LU15) har det genomförts en samhällsekonomisk analys av energimarknaderna innefattande bland annat nätprisregleringen. Analysen återfinns i SOU 2014:37 som publicerades den 11 juni 2014 och således inte tidigare har funnits tillgänglig som underlag i målen om intäktsramar. Analysen har genomförts av professor Lars Bergman vid Handelshögskolan i Stockholm. Lars Bergman har tidigare åberopats som sakkunnig av nätföretagen (närmare bestämt de nätföretag som företräds av A1 Advokater).⁴ Beträffande Lars Bergmans kvalifikationer inom området hänvisas till den CV som givits in i samband med detta.
- 4.8.2 Den övergripande slutsatsen i Lars Bergmans analys såvitt avser den svenska nätprisregleringen är att den kalkylränta om 6,5 procent som förvaltningsrätten fastställt ter sig alltför hög. Sålunda anges följande under sammanfattning och slutsatser (s 107 f.):

"En viktig parameter i den nya regleringsmodell som håller på att implementeras är den tillåtna reala avkastningen på nätföretagen s.k. kapitalbas. I ett samhällsekonomiskt perspektiv bör denna avkastning vara tillräckligt hög, men inte högre än vad som krävs för att mobilisera det kapital som behövs för investeringar i elnäten.

Innan den nya regleringsmodellen infördes lät Energimarknadsinspektionen två revisionsföretag analysera frågan om vilken nivå på den tillåtna reala avkastningen som vore lämpligt. Båda företagen angav ett intervall inom vilket den sökta realräntan borde ligga. Energimarknadsinspektionen valde mittpunkten i de föreslagna intervallen, vilket innebar att den tillåtna reala avkastningen fastställdes

⁴ Jfr t.ex. yttrande av Elverket Vallentuna 2013-03-19 i förvaltningsrättens mål nr 7791-11.

till 5,2 procent. Eftersom den långsiktiga "riskfria" realräntan kan bedömas vara omkring 3 procent, innebar detta en riskpremie på 2,2 procent. I en dom i Förvaltningsrätten i Linköping i samband med en tvist mellan Energimarknadsinspektionen och ett antal nätföretag fastslås emellertid att den tillåtna reella avkastningen i stället bör vara 6,5 procent. Detta innebär en riskpremie på ca 3,5 procent, vilket ter sig som alltför högt."

- 4.8.3 Lars Bergman bedömer också att den av Ei beslutade kalkylräntan uppfyller ellagens krav på att kalkylräntan ska vara tillräckligt hög för att generera nödvändigt kapital för investeringar. Följande anges i sammanfattningen (s 10):

"I ett samhällsekonomiskt perspektiv bör [den tillåtna reella avkastningen] vara tillräckligt hög, men inte högre än vad som krävs, för att mobilisera det kapital som behövs för investeringar i elnäten. Den realränta som Energimarknadsinspektionen förordar ligger på en nivå som sannolikt säkerställer en hög kvalitet i de svenska elnäten. Samtidigt kan den nya regleringsmodellen leda till högre priser på elnättjänster i olika delar av landet."

- 4.8.4 I rapporten framkommer även det förhållandet att nätföretagens reella avkastning inte endast är en funktion av vilken kalkylränta som används, något som Ei pekat på i Komplettering I.⁵ Följande anges:

"En reglering som, likt den nya regleringen av nätverksamheten, tar sikte på företagets intäkter, värderar kapitalbasen till nuanskaffningsvärde och tillåter en hög real avkastning på kapitalbasen kan under vissa omständigheter leda till nätpriser och vinster i nätbolagen som många upplever som oskäliga.

- 4.9 Sammanfattningsvis ger analysen klart stöd för att en kalkylränta om 5,2 procent utgör rimlig avkastning och är tillräckligt för att generera de investeringar som krävs för upprätthållande av hög kvalitet i de svenska elnäten. En kalkylränta om 6,5 procent utgör en orimligt hög avkastning som särskilt i kombination med schablonmetoden leder till oskäliga vinster för nätföretagen.

- 4.9.1 Det bör noteras att Lars Bergmans analys, till skillnad från alla andra analyser som hänvisats till i målen om intäktsramar, inte utförts på uppdrag av någon part i målen. Rapporten har tagits fram inom ramen för Långtidsutredningen 2015 med det övergripande syftet att bedöma de svenska energimarknadernas funktion. Som tydligt framgått i dessa mål varierar uppskattningarna av rimlig kalkylränta/WACC betänkligt beroende på vilka premisser experterna utgår ifrån och det är t.ex. knappast någon tillfällighet att de av nätföretagen anlidade experterna konsekvent landar i en högre WACC än den Ei bedömt som rimlig. Det finns därför skäl att fästa särskilt stort avseende vid en bedömning som i likhet med Lars Bergmans inte syftar till att stödja någon parts argumentation.

⁵ Se avsnitt 6.1 i Komplettering I 2014-02-28.

5 SYNUNKTER PÅ MÅLETS HANDLÄGGNING

- 5.1 Ei anser alltjämt att kammarrätten kan pröva målet på handlingarna. Muntlig förhandling begärs inte.

Göteborg den 26 juni 2014

Jörgen Larsson

Tobias Bengtsson

Ida Odellius